

– *Bu günlərdə Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpasının 25 illik yubileyi təntənəli şəkildə qeyd edilmiş və tədbirlərlə əhatə edilmişdir. Xüsusən, 1990-cı ilin əvvəllərində Azərbaycan xalqının ciddi və tələpəli problemlər qarşısında dayandığı bir dövrdə Heydər Əliyev öz həyatını təhlükə qarşısında qoyaraq milli mübarizə meydanına atılmış, Azərbaycanın müstəqil dövlətçiliyinin, milli birliyinin qorunub saxlanılmasında misilsiz tarixi xidmətlər göstərmiş, xalqı məhv olmaq təhlükəsindən xilas*

– Müstəqil dövlətçilik tariximiz 25 illik dövrün milli dəyərini müəyyən edən ən başlıca amillər, ilk növbədə, Azərbaycanın bir dövlət olaraq tam formalaşması, özünü təmin edən iqtisadiyyata, maddi, mənəvi və insan resurslarına, milli-vətəndaş birliyinə, əhali tərəfindən dəstəklənən vahid inkişaf kursuna, daxili sabitliyə, güclü ordu və müdafiə potensialına malik olması və bütün bunlara söykənərək global səviyyədə tam müstəqil daxili və xarici siyasət yürütməsi hesab oluna bilər.

Müstəqillik tariximizi şərh edən Prezident İlham Əliyev onu üç dövrə ayırır. Bu dövrlər müvafiq olaraq: 1991-1993; 1993-2003 və 2003-2016-cı illəri əhatə edir. Bildiyiniz kimi, 1980-ci illərin sonu, 1990-cı illərin əvvəlində SSRİ-nin süqutunun qarşısını almaq prosesə çevrilməsi, beynəlxalq aləmdə yaranan sferivahidliyi, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi və onun həlli ilə bağlı həmin dövrdə sovet rəhbərliyinin qarşılıqlı mövqeyi, ermənilərin yaranmış boşluqdan bəhrələnməyə çalışması, Azərbaycanın bir-birinin ardınca işğal etməsi respublikamızda əvvəlcə xalq hərəkətinin, bir qədər sonra isə milli azadlıq hərəkətinin başlamasına səbəb oldu.

SSRİ-nin ali siyasi rəhbərliyinin böhranlı vəziyyətdən çıxma bilməməsindən və Moskvada yaşayan siyasi qərardardan yararlanaraq bir çox keçmiş müttəfiq respublikalar 1991-ci ilin avqust ayında etibarən özlərini müstəqilliyini elan etməyə başladılar. Bir qədər gec olsa da, nəhayət ki, Azərbaycan da 1991-ci il oktyabrın 18-də dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Aktını qəbul etdi. Lakin həmin dövrdə həm ölkəni, həm də xalq hərəkətinə idarə edənlərin müstəqillik və milli inkişaf barədə aydın konsepsiyasının olmaması, rəhbər şəxslərin sərəfçilik siyasəti, ölkədə pozulan sabitliyi və qanunçuluğu bərpə edə bilməmələri, müstəqillik uğrunda mübarizənin kənar qüvvələrin də təsiri ilə gözlənilmədən vətəndaş qarşıdurması müstəqilliyinə keçməsi Azərbaycanı ciddi təhlükələrlə üz-üzə qoyur, əhəlinin gələcəyə, müstəqil dövlətçiliyinə inanımı ciddi şəkildə sarsıdır. Digər tərəfdən, yaranmış vəziyyətdən sui-istifadə edən Ermənistan Azərbaycanı hərbi təcavüz edərək bir-birinin ardınca torpaqlarımızı işğal etdi, yerli əhalini qaçqın-köçkün vəziyyətinə saldı ki, bu da ölkədə gündü-gündən artan iqtisadi, siyasi, sosial-mənəvi böhranı getdikcə dərinləşdirirdi.

1991-ci ildə Azərbaycan SSRİ-nin kommunist ideologiyasından imtina etsə də, xalqı səfərbərləyən alan, onun milli identikliyinə, yaradığı dövlətin xarakterinə, mənəvi dəyərlərinə qoruyub saxlayacaq yeni idarəçilik sistemi ortaya qoyulmuşdu. Keçmiş qalınları adı altında elmi, intellektual, mənəvi, ictimai dəyərlərdən kəlləvi imtina meyli Azərbaycanı, sözün həqiqi mənasında, ciddi bir ideoloji boşluq yaratmışdı. Əlbəttə, cəmiyyətin ideyasiləşdirilməsi meyli bir tərəfdən keçmiş kommunist rejiminə nifrətdən qaynaqlandırsa, digər tərəfdən, 1991-ci ildən 1993-cü ilin ortalarına qədər Azərbaycanı idarə edənlərin aydın məqsəd və məramının yoxluğundan, idarə etdikləri dövlətin və xalqın siyasi, iqtisadi, mədəni, mənəvi inkişafı haqqında dolğun təsəvvürə malik olmamasından irəli gəlirdi. Beləliklə, cənab Prezidentin ifadə etdiyi kimi, 1991-1993-cü illər Azərbaycanı "müstəqilliyin itirilməsi imkanlar dövrü" kimi tarixə qoymuşdu.

Azərbaycanda milli azadlıq hərəkəti və müstəqil dövlət quruluşu prosesinə rəhbərlik etmək iradəsinə, gücünə və qabiliyyətinə malik, əhəlinin aksiyativliyinə rəhbərlik edə bilən dövlətçilik lideri olan etibarlı və özünü açıq-aşkar göstərirdi. Belə lider rolunu mütəxəssislərin fikrinə görə, həmin dövrdə-yalnız hər 1990-cı ildən Naxçıvan Xəzər Respublikası əhəlinin iradəsi ilə Azərbaycan Ali Sovetinə deputat və 1991-ci ildən MR Ali Məclisinə sədr seçilmiş Heydər Əliyev icra edə bilərdi.

Qeyd etmək lazımdır ki, Heydər Əliyevin müstəqil və demokratik Azərbaycan uğrunda apardığı mübarizə, respublikanın ağır faciələrdən, siyasi, sosial-iqtisadi və mənəvi-psixoloji böhrandan qurtuluşu namına öz üzünə götürdüğü missiya müxtəlif mərhələlərdən keçmiş və uğurlu sonluqla yekunlaşmışdır. Hələ 1990-cı ildən başlayaraq Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpə olunması və qorunub saxlanması prosesində onun misilsiz xidmətləri olmuşdur. Görkəmli siyasətçi, ictimai-siyasi xadim və unikal şəxsiyyət kimi Heydər Əliyevin istər sovet, istərsə də müstəqillik dövründəki xidmətləri, Azərbaycanı rəhbərliyi illərində respublikanın sosial-iqtisadi tərəqqisi istiqamətində atdığı addımlar, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin qorunması və inkişaf sahəsində gördüyü işlər ölümsüzdür. Xarizmatik liderliyi, mükəmməl iradəsi, siyasi uzaqgörənliyi, idarəçilik istedadı, dövlətə rəhbərlik bacarığı,

global düşüncə tərzini və digər bu kimi keyfiyyətləri onun həyatının mühüm bir mərhələsini təşkil edən 1990-1993-cü illərdə – Azərbaycanın müstəqilliyi və milli dövlətçiliyi uğrunda apardığı mübarizə dövründə daha qabarıq tərzdə üzə çıxmışdır. Xüsusən, 1990-cı ilin əvvəllərində Azərbaycan xalqının ciddi və tələpəli problemlər qarşısında dayandığı bir dövrdə Heydər Əliyev öz həyatını təhlükə qarşısında qoyaraq milli mübarizə meydanına atılmış, Azərbaycanın müstəqil dövlətçiliyinin, milli birliyinin qorunub saxlanılmasında misilsiz tarixi xidmətlər göstərmiş, xalqı məhv olmaq təhlükəsindən xilas

Əli HƏSƏNOV: Azərbaycan 25 ildə özünü tam təmin edən dövlət olaraq formalaşmış və öz inkişafını uğurla davam etdirir

Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpasının 25 illiyi ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi Əli Həsənovun APA və Trend agentliklərinə müsahibəsi

etmək missiyası həyata keçirmişdir. Nə qədər ağır və çətin olsa da, həmin dövr həm də Azərbaycan dövlətçiliyinin və milli tariximizin parlaq mübarizə sahifələrini təşkil etmişdir.

Heydər Əliyev görkəmli dövlət xadimi kimi 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə hakimiyyət dairələrindən Bakıya dəvət olundu, iyunun 15-də Ali Sovetin Sədri, oktyabrın 3-də isə ölkə Prezidenti seçilərək yenidən Azərbaycanı rəhbərlik etməyə başladı.

O dövrdən etibarən Heydər Əliyev ölkənin milli ruhlu, qlobal düşüncəli və dövlət təfəkkürlü vətəndaşları, bütün sağlamlıq qüvvələri üzətrafına toplayaraq, respublikamızın gələcək iqtisadi, ictimai-siyasi və sosial-mənəvi inkişafının prinsiplərini, məqsəd və vəzifələrini müəyyənləşdirdi, onun keçmiş sosialist ictimai-siyasi və iqtisadi sistemindən yeni hüquqi dövlət quruluşuna, azad bazar iqtisadiyyatına, demokratik normalara və siyasi pluralizmə əsaslanan vətəndaş cəmiyyəti modelinə keçidinin konseptual əsaslarını yaratdı.

Müstəqil dövlət quruluşu zamanı Heydər Əliyevin apardığı siyasətin xarakterik əlamətlərindən biri də, bütün milli resursları, maddi və mənəvi sərvətləri səfərbər edərək, ölkənin ümumi iqtisadi inkişafına yönəlmək taktikası ilə bağlı idi. Bu məqsədlə, Heydər Əliyev 1994-cü ildə dünyanın aparıcı ölkələrini təmsil edən transmilli neft şirkətləri ilə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda neft və qaz resurslarının birgə işlənməsi və sərbəst yollarla dünya bazarlarına ixracını nəzərdə tutan "Osirin müqaviləsi"ni imzalamağa nail oldu. Azərbaycanın yeni neft strategiyasının əsasında dayanan bu müqavilə bir tərəfdən, ölkənin milli inkişafı üçün lazımı maddi resursları əldə etməyə, istifadəsi yollarını müəyyənləşdirməyə, digər tərəfdən onun beynəlxalq aləm üçün geosiyasi və geo-iqtisadi əhəmiyyətini artıraraq, dünyaya inteqrasiyasını sürətləndirdi.

Ünvanlı liderin əsasını qoyduğu yeni neft strategiyası və digər transmilli enerji-nəqliyyat-kommunikasiya layihələrinin həyata keçirilməsi, sözün həqiqi mənasında, Azərbaycanın geo-iqtisadi cəhətdən dünyanın aparıcı dövlətləri və şirkətləri üçün cəlbədiçilərə təvəllül etdi. Beləliklə, ölkənin əlverişli geo-iqtisadi dəyəri yalnız neft-qaz sektoru ilə məhdudlaşmadı, yürütdülən düzgün iqtisadi inkişaf strategiyası ümumilikdə Azərbaycanı Avrasiyanın iqtisadi, siyasi və sosial-mənəvi cəhətdən dinamik inkişaf edən bir ölkəsinə, dövlətlərarası əlaqələrdə ciddi geosiyasi aktora çevirdi.

Ölkəmizin müstəqilliyinin ilk illərində Xəzər karbohidrogen ehtiyatlarının dünya bazarlarına çatdırılmasını nəzərdə tutan layihələrin reallaşması heç də asanlıqla başa gəlməmiş, müxtəlif beynəlxalq, regional və yerli geosiyasi maraqların toqquşması ilə müşahidə olunmuşdur. Lakin Azərbaycanın tam müstəqil geosiyasi, geo-iqtisadi və təhlükəsizlik siyasəti, prinsipial və qətiyyətli mövqeyi Asiya ilə Avropanı birləşdirən böyük enerji-nəqliyyat layihələrinin həyata keçirilməsini mümkün etdi. Azərbaycan dövləti və vətəndaşları, ictimai-siyasi və iqtisadi institutlar dünyanın iqtisadi, maliyyə və texnologiya imkanlarından istifadə etmək imkanını qoruyub saxlamışdır.

Heydər Əliyevin milli inkişaf siyasətinin əsasında hüquqi dövlət,

demokratik inkişaf və siyasi pluralizmə əsaslanan cəmiyyətin yaradılması dayandırıldı. Bu istiqamətdə 1993-cü ildən həyata keçirilən tədbirlər, atılan ən mühüm addımlar – milli qanunvericiliyin Avropa standartlarına uyğunlaşdırılması, azad, pluralist cəmiyyət quruculuğu, qeyri-hökumət qurumlarının və müstəqil mətbuatın yaradılması ilə bağlı görülən çoxsaylı işlər, 1995-ci ildə demokratik normaları özündə əks etdirən yeni Konstitusiyamızın qəbulu, çoxpartiyalı sistem bərqərar olması, onun əsasında ilk parlament seçkilərinin keçirilməsi kimi addımlar həm milli inkişafı sürətləndirdi, həm də ölkəni

qarşılıqlı münasibətlərin respublika-mizin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq praqmatik, ölümlü-biçilməmiş, düşünülmüş və balanslı siyasi strategiyasını formalaşdırmışdır. Xüsusən, Azərbaycanın malik olduğu enerji resurslarının, Qərblə Şərqi birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının və digər geosiyasi əhəmiyyətli üstünlüklərinin istifadəsində Heydər Əliyevin yürütdüyü prinsipial kurs, tətbiq etdiyi optimal yanaşma dünya dövlətləri qarşısında ölkəmizin güclü milli və regional faktora çevrilməsini, beynəlxalq aləmə uğurlu inteqrasiyasını və əksər geosiyasi aktorlarla qarşılıqlı-

qarşılıqlı münasibətlərin respublika-mizin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq praqmatik, ölümlü-biçilməmiş, düşünülmüş və balanslı siyasi strategiyasını formalaşdırmışdır. Xüsusən, Azərbaycanın malik olduğu enerji resurslarının, Qərblə Şərqi birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının və digər geosiyasi əhəmiyyətli üstünlüklərinin istifadəsində Heydər Əliyevin yürütdüyü prinsipial kurs, tətbiq etdiyi optimal yanaşma dünya dövlətləri qarşısında ölkəmizin güclü milli və regional faktora çevrilməsini, beynəlxalq aləmə uğurlu inteqrasiyasını və əksər geosiyasi aktorlarla qarşılıqlı-

qarşılıqlı münasibətlərin respublika-mizin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq praqmatik, ölümlü-biçilməmiş, düşünülmüş və balanslı siyasi strategiyasını formalaşdırmışdır. Xüsusən, Azərbaycanın malik olduğu enerji resurslarının, Qərblə Şərqi birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının və digər geosiyasi əhəmiyyətli üstünlüklərinin istifadəsində Heydər Əliyevin yürütdüyü prinsipial kurs, tətbiq etdiyi optimal yanaşma dünya dövlətləri qarşısında ölkəmizin güclü milli və regional faktora çevrilməsini, beynəlxalq aləmə uğurlu inteqrasiyasını və əksər geosiyasi aktorlarla qarşılıqlı-

qarşılıqlı münasibətlərin respublika-mizin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq praqmatik, ölümlü-biçilməmiş, düşünülmüş və balanslı siyasi strategiyasını formalaşdırmışdır. Xüsusən, Azərbaycanın malik olduğu enerji resurslarının, Qərblə Şərqi birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının və digər geosiyasi əhəmiyyətli üstünlüklərinin istifadəsində Heydər Əliyevin yürütdüyü prinsipial kurs, tətbiq etdiyi optimal yanaşma dünya dövlətləri qarşısında ölkəmizin güclü milli və regional faktora çevrilməsini, beynəlxalq aləmə uğurlu inteqrasiyasını və əksər geosiyasi aktorlarla qarşılıqlı-

qarşılıqlı münasibətlərin respublika-mizin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq praqmatik, ölümlü-biçilməmiş, düşünülmüş və balanslı siyasi strategiyasını formalaşdırmışdır. Xüsusən, Azərbaycanın malik olduğu enerji resurslarının, Qərblə Şərqi birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının və digər geosiyasi əhəmiyyətli üstünlüklərinin istifadəsində Heydər Əliyevin yürütdüyü prinsipial kurs, tətbiq etdiyi optimal yanaşma dünya dövlətləri qarşısında ölkəmizin güclü milli və regional faktora çevrilməsini, beynəlxalq aləmə uğurlu inteqrasiyasını və əksər geosiyasi aktorlarla qarşılıqlı-

qarşılıqlı münasibətlərin respublika-mizin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq praqmatik, ölümlü-biçilməmiş, düşünülmüş və balanslı siyasi strategiyasını formalaşdırmışdır. Xüsusən, Azərbaycanın malik olduğu enerji resurslarının, Qərblə Şərqi birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının və digər geosiyasi əhəmiyyətli üstünlüklərinin istifadəsində Heydər Əliyevin yürütdüyü prinsipial kurs, tətbiq etdiyi optimal yanaşma dünya dövlətləri qarşısında ölkəmizin güclü milli və regional faktora çevrilməsini, beynəlxalq aləmə uğurlu inteqrasiyasını və əksər geosiyasi aktorlarla qarşılıqlı-

qarşılıqlı münasibətlərin respublika-mizin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq praqmatik, ölümlü-biçilməmiş, düşünülmüş və balanslı siyasi strategiyasını formalaşdırmışdır. Xüsusən, Azərbaycanın malik olduğu enerji resurslarının, Qərblə Şərqi birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının və digər geosiyasi əhəmiyyətli üstünlüklərinin istifadəsində Heydər Əliyevin yürütdüyü prinsipial kurs, tətbiq etdiyi optimal yanaşma dünya dövlətləri qarşısında ölkəmizin güclü milli və regional faktora çevrilməsini, beynəlxalq aləmə uğurlu inteqrasiyasını və əksər geosiyasi aktorlarla qarşılıqlı-

qarşılıqlı münasibətlərin respublika-mizin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq praqmatik, ölümlü-biçilməmiş, düşünülmüş və balanslı siyasi strategiyasını formalaşdırmışdır. Xüsusən, Azərbaycanın malik olduğu enerji resurslarının, Qərblə Şərqi birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının və digər geosiyasi əhəmiyyətli üstünlüklərinin istifadəsində Heydər Əliyevin yürütdüyü prinsipial kurs, tətbiq etdiyi optimal yanaşma dünya dövlətləri qarşısında ölkəmizin güclü milli və regional faktora çevrilməsini, beynəlxalq aləmə uğurlu inteqrasiyasını və əksər geosiyasi aktorlarla qarşılıqlı-

qarşılıqlı münasibətlərin respublika-mizin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq praqmatik, ölümlü-biçilməmiş, düşünülmüş və balanslı siyasi strategiyasını formalaşdırmışdır. Xüsusən, Azərbaycanın malik olduğu enerji resurslarının, Qərblə Şərqi birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının və digər geosiyasi əhəmiyyətli üstünlüklərinin istifadəsində Heydər Əliyevin yürütdüyü prinsipial kurs, tətbiq etdiyi optimal yanaşma dünya dövlətləri qarşısında ölkəmizin güclü milli və regional faktora çevrilməsini, beynəlxalq aləmə uğurlu inteqrasiyasını və əksər geosiyasi aktorlarla qarşılıqlı-

başla vurmuz, ictimai-siyasi həyatın demokratikləşməsi, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu, siyasi pluralizmin getdikcə dərinləşməsi, iqtisadi həyatın liberalləşməsi, sahibkarlıq institutlarının yaradılması, sosial-iqtisadi infrastrukturun təkmilləşdirilməsi və s. sahələrdə böyük nailiyyətlər əldə etmişdir.

Bütün bunlar Azərbaycanın ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mənəvi-ideoloji transformasiyasının yeni mərhələsinin təməlini qoymuş və milli inkişafın gələcək inkişaf perspektivlərini müəyyənləşdirmək imkanı yaratmışdır.

Yeni mərhələnin əsas hədəflərini bir tərəfdən əldə olunmuş iqtisadi, siyasi, sosial və mədəni nailiyyətləri möhkəmləndirməyə, ölkəni müasir tələblər səviyyəsinə qaldırmaq, digər tərəfdən gələcək liberal, rəqabətədayamı, dinamik və innovasiya yönümlü milli iqtisadiyyatı formalaşdırmaq, sosial sahədə optimal, səmərəli və ədalətli inkişaf modelini yaratmaq və s. təşkil edir. Odur ki, ölkənin strateji inkişafının istiqamətlərini, prinsip və vəzifələrini müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı 29 noyabr 2011-ci ildə "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" Milli İnkişaf Konsepsiyasının hazırlanması barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı imzalanmışdır.

Bu mərhələdə Azərbaycan həm də geosiyasi və geo-iqtisadi baxımdan Avrasiyanın giriş qapısı, Şərqi-Qərbi Azərbaycan-kommunikasiya və enerji dəhlizlərinin əsas həlqəsinə çevrilərək dünya birliyinin diqqət mərkəzinə çıxmışdır. Bildiyiniz kimi, Avropa və Asiya ölkələri arasında bağlayıcı körpü rolunu icra edən Trans-Qafqaz nəqliyyat-enerji dəhlizi (TRASEKA), strateji Bakı-Tbilisi-Qars demir yolu layihələrinin təşəbbüskarı, hərəkətverici qüvvəsi və əsas təminatçılardan biri də məhz Azərbaycan olmuşdur. Azərbaycan Trans-Asiya nəqliyyat dəhlizində də əsas həlqəyə ölkələrdən biri kimi çıxış edir ki, bu onun tranzit əhəmiyyətini bir daha təsdiq edir. Dünyanın nəqliyyat-kommunikasiya əlaqələrində həlledici bir vəsiliyə çevrilməsi ölkəmizin son bir neçə ildə həm daxili, həm də regional və beynəlxalq yollu nəqliyyat infrastrukturunun, o cümlədən "Şərqi-Qərbi" və "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizləri çərçivəsində çoxsaylı tranzit sistemlərinin müasir tələblərə uyğun yenidən qurulmasına təkan vermişdir.

Ölkəmiz Xəzər karbohidrogen ehtiyatlarının Avropaya nəqli ilə bağlı nəhəng transmilli enerji layihələrinin hazırlanmasında və həyata keçirilməsində, regionun və Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında böyük fəalılıq göstərmiş və bu, dünyanın aparıcı dövlətləri, beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. 2011-ci ildə Azərbaycanın Avropa İttifaqı arasında strateji enerji əməkdaşlığına dair memorandumun, 2012-ci ildə Türkiyə ilə Trans-Anadolu layihəsi üzrə sazişin imzalanması, 2013-cü ildə "Şərqi-Qərbi" fəzasının işlənməsinə qərar verilməsi və Trans-Adriatik layihəsinə əsas ixrac mərsutu kimi seçilməsi "Cənub" qaz dəhlizi layihəsinin reallaşmasına mühüm təsir göstərmişdir.

Prezident İlham Əliyevin apardığı məqsədyönlü siyasət nəticəsində ölkəmizin iqtisadi inkişaf strategiyası həlledici olaraq Azərbaycanın milli inkişafını yeni dövrə kimi xarakterizə etmək olarmı? – Əlbəttə, bu dövrə başqa ad vermək mümkün deyil. Məhz milli inkişafımızın üçüncü dövründə Azərbaycan otuzmüddətli inkişaf strategiyası və böyük maliyyə resurslarına, güclü orduya malik, özünü tam təmin edən, heç kəmdən asılı olmayan, bütün səviyyələrdə öz sözlünü cəsarətlə deyən, mövqeyinə və rayına dünyada hörmətlə yanaşılan və milli maraqlarını ümumilikdə postsovet məkanının lider ölkələri sırasına öncül mövqeyə yüksəlmişdir. Dünyanın bir çox nüfuzlu iqtisadi və maliyyə mərkəzləri, o cümlədən Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu, Dünya İqtisadi Forumu, eləcə də "Moody's", "Fitch Ratings", "Standard and Poors" kimi tanınmış reyting agentlikləri Azərbaycan dünyada ən yüksək iqtisadi artıma malik olduğunu bildirmişdir.

Əgər milli iqtisadiyyatımız müstəqilliyin ilk illərində tamamilə xarici kapitaldan asılı idisə, son illərdə bu nisbət əsaslı şəkildə dəyişərək yerli kapitalın payı üstün səviyyəyə yüksəlmişdir. Azərbaycanın neft

– İlk növbədə onu qeyd etmək istərdim ki, cənab İlham Əliyev 2003-cü ildə Azərbaycanın Prezidenti seçildikdən sonra ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi kursunu, milli inkişaf siyasətini dönmədən və uğurla davam etdirmişdir. Alternativ olmayan bu siyasət nəticəsində respublikamız 2003-2016-cı illər ərzində sosial-iqtisadi, mənəvi-mədəni və digər sahələrdə böyük nailiyyətlər əldə etmiş, regionun lider dövləti olaraq dünya birliyində böyük hörmət və nüfuz qazanmışdır. Məhz Prezident İlham Əliyevin hakimiyyəti dövründə respublikamız öz inkişafının keçid dövrünü

amiləndən və xarici kapitaldan asılılığın kəskin şəkildə azalması istiqamətində inkişafın da əsas yükünü qeyri-neft sektoruna transfer edilməsinə şərait yaratmışdır. Hazırda ölkənin əsas valyuta ehtiyatlarının istifadəsi də məhz bu sektorun yüksəlişinə istiqamətləndirilərək, yerli istehsalın, xüsusən milli sənaye, kənd təsərrüfatı, emal və ərzaq istehsalı müəssisələrinin inkişafını təmin etmək üçün istifadə olunur.

Hazırda ölkəmiz əksər ərzaq məhsulları ilə özünü əsasən təmin edir. Əgər sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycan bəzi ərzaq məhsullarının istehsalında (ət, yağ, kartoof, taxıl və s.) digər respublikalardan ciddi asılı vəziyyətdə idisə, müstəqillik dövründə bu balans daxili istehsal hesabına kəskin şəkildə dəyişmişdir.

Otən illər ərzində Prezident İlham Əliyev ölkəmizin geosiyasi vəzifələrini və inkişaf ehtiyatlarına uyğun fəaliyyət konsepsiyasını və strategiyasını, dövlətin daxili və xarici siyasətini prioritetlərini, istiqamət və vəzifələrini düzgün müəyyənləşdirmiş, respublikamızı beynəlxalq və regional münasibətlər sistemində fəal təmsil etmişdir.

Uğurlu geosiyasi idarəçiliyin nəticəsi olaraq otən dövrdə Azərbaycanın xarici əlaqələrdə səmərəli əməkdaşlığı daha da möhkəmlənmiş, dünya siyasətinə təsir gücü olan böyük dövlətlərlə, beynəlxalq və regional qurumlarla tərəfdaşlıq münasibətləri inkişaf etmiş, ölkənin nüfuzlu xarici əlaqələrdə, beynəlxalq qurumlarda iştirakı təmin edilmişdir. İqtisadiyyatın qloballaşdığı yeni münhəddə Azərbaycanın dünyanı universal və global iqtisadi sistemə uğurla inteqrasiya olunması, Avropa İttifaqı, Ümumdünya Ticarət Təşkilatı, Beynəlxalq Valyuta Fondu, Dünya Bankı və digər iqtisadi-maliyyə qurumları ilə hərtərəfli əməkdaşlıq etmişdir.

Keçən müddətdə Azərbaycan regionda və dünyada nümayiş etdirdiyi balanslı, praqmatik xarici siyasi kurs, reallaşdırdığı uğurlu neft, transmilli enerji və nəqliyyat-kommunikasiya siyasəti, həyata keçirdiyi regional və milli təhlükəsizlik strategiyası, Avropa İttifaqı, NATO, ATƏT, MDB, İOT və b. beynəlxalq, regional qurumlarla yaratdığı tərəfdaşlıq münasibətləri, Avropa Şurasına və Qoşulma Hərəkatına üzv qəbul olunması, əksər beynəlxalq konvensiyalara qoşulması və beynəlxalq aləm qarşısında götürüldüyü öhdəliklərin icrası ölkəmizin xarici əlaqələrdə geosiyasi, geo-iqtisadi və hərbi-geostreji tərəfdaşlıq münasibətlərinə müsbət təsir göstərən əsas amillər kimi çıxış etmişdir.

Müasir dünyada geo-iqtisadi dəyər həm də ölkədə yürüdülmə iqtisadi, siyasi, sosial, milli və s. siyasətin xarakteri və effektivliyi ilə ölçülür. Azərbaycan özünü pozitiv inkişaf meyillərini-iqtisadiyyatın liberallaşdırılması, Qərblə iqtisadi əlaqələrinin və liberal iqtisadiyyatı mexanizmlərini inkişaf etdirilməklə yanaşı, həm də ölkə daxilində sabit vətəndaş birliyini, multikultural mühitin yaradılması istiqamətində mühüm nailiyyətlər qazanmışdır.

Ölkəmizdə həyata keçirilən düzgün və fəal siyasət onun daxili ictimai-siyasi mühitini nəzərəcəpacaq dərəcədə modernləşdirmiş, sosial-mənəvi sahələri yeniləşdirmiş, vətəndaş cəmiyyəti təsisatlarını formalaşdırmış və müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşdırmışdır. Müstəqillik dövründə Azərbaycanın dünya ölkələrinin alternativ enerji

– Müstəqillik dövründə Azərbaycanın milli inkişafını yeni dövrə kimi xarakterizə etmək olarmı? – Əlbəttə, bu dövrə başqa ad vermək mümkün deyil. Məhz milli inkişafımızın üçüncü dövründə Azərbaycan otuzmüddətli inkişaf strategiyası və böyük maliyyə resurslarına, güclü orduya malik, özünü tam təmin edən, heç kəmdən asılı olmayan, bütün səviyyələrdə öz sözlünü cəsarətlə deyən, mövqeyinə və rayına dünyada hörmətlə yanaşılan və milli maraqlarını ümumilikdə postsovet məkanının lider ölkələri sırasına öncül mövqeyə yüksəlmişdir. Dünyanın bir çox nüfuzlu iqtisadi və maliyyə mərkəzləri, o cümlədən Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu, Dünya İqtisadi Forumu, eləcə də "Moody's", "Fitch Ratings", "Standard and Poors" kimi tanınmış reyting agentlikləri Azərbaycan dünyada ən yüksək iqtisadi artıma malik olduğunu bildirmişdir.

Əgər milli iqtisadiyyatımız müstəqilliyin ilk illərində tamamilə xarici kapitaldan asılı idisə, son illərdə bu nisbət əsaslı şəkildə dəyişərək yerli kapitalın payı üstün səviyyəyə yüksəlmişdir. Azərbaycanın neft

– Müstəqilliyə qovuşduğu andan Azərbaycanın milli inkişafı yolunda rastlaşdığı ən mühüm problem Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsidir. Bu problem bütövlüklə regionun iqtisadi, siyasi tərəfdaşlığı mühitində, sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunmasına maneçilik törədən başlıca amildir. Otən illər ərzində Azərbaycan münaqişənin beynəlxalq hüquqi prinsiplər çərçivəsində həlli üçün fəal siyasət aparsa da, Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyindən əl çəkməməsi ucubtından problem aradan qaldırmaq mümkün olmamışdır.

İyirmi illər çöxdür ki, ATƏT çərçivəsində müxtəlif formatda danışıqlar aparılmasına baxmayaraq, hazırda Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyinə görə münaqişənin həlli üzənir və hələ ki, real nəticə yoxdur. Azərbaycan beynəlxalq hüququn əsas prinsiplərini əsas tutaraq öz milli haqlarını reallaşdırmaq məqsədilə Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilərə "yalnız Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində hər hansı müxtəlif statusun verilməsi bəyiləcəyini" boyan edir. Təəssüf ki, Azərbaycanın öz torpaqlarını istənilən yolla azad etmək hüququnu boyan etməsi hər dəfə beynəlxalq güclərin etirazı ilə qarşılaşır və onlar münaqişənin həlli naminə öz səylərini bir az da artırmaq imitiasiyası nümayiş etdirirlər.

Əlverişli coğrafi məkanla yerləşən Azərbaycan dünyada zəngin multikultural dəyərlərə, tolerantlıq ənənələrinə malik olan və müxtəlif dirlərni yanaşı mövcud olduğu çoxmillətli, çoxkonfessiyalı dövlət kimi tanınır. Ölkəmizin qədim dövlətçilik tarixində multikulturalizmin özünə mühüm yer tutması onun ərazisində yaşayan əhalinin milli-etnik dəyərlərinin zənginləşməsinə təsir göstərir və mədəniyyətə rəhbərlik diaaloq üçün münbət şərait yaradır. Azərbaycanı yaşayan müxtəlif etnoslar arasında qarşılıqlı inam və hörmət hissinin, vətəndaş hamrılığının möhkəmləndirilməsi dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindədir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasi kurs multikulturalizmin inkişafını, fərqli etnik və dini icma nümayəndələrinin müstəqil Azərbaycan dövləti ərafında birləşməsinin təmin etdi. Ölkəmizdə multikulturalizmin inkişafı mədəniyyətin sülhsevər dövlətləri və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən daim yüksək qiymətləndirilir. Azərbaycan Prezidentinin 2016-cı il 11 yanvar tarixli sərəncamı ilə 2016-cı ilin Azərbaycan Respublikasında "Multikulturalizm ili" elan edilməsi respublikamızda mədəniyyətə rəhbərlik diaaloq və tolerant dəyərlərə böyük əhəmiyyət verildiyinin bariz ifadəsidir.

Bütün qeyd olunanları ümumiləşdirərək belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, Azərbaycan dövləti 25 il ərzində böyük inkişaf yolu keçmiş, sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və mənəvi-mədəni sahələrdə əldə etdiyi uğurlar, regional və beynəlxalq təhlükəsizliyin təmin olunması sahəsində atdığı addımlar, multikulturalizmin və tolerant dəyərlərin qorunub saxlanılmasına verdiyi töhfələr onun dünyə birliyinə müstəqil Azərbaycanın böyük nüfuz qazanmasına səbəb olmuşdur. Ölkəmizin müxtəlif sahələrdə qazandığı nailiyyətlər dünyanın aparıcı beynəlxalq maliyyə-iqtisadi qurumları, humanitar təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, onun davamlı inkişaf və multikulturalizm modeli bu gün digər dövlətlər üçün nümunə kimi göstərir. Hazırda dünyada geosiyasi ziddiyyətlərdən və qarşıdurmalardan kəskinləşdirilmiş, terrorizm, dini radikalizmi kimi mənfə meyllərini artırdığı bir dövrdə Azərbaycanı ictimai-siyasi sabitliyin mövcud olması, ölkə vətəndaşlarının din və əmin-amanlıq şəraitində yaşama, xalqla iqtidar arasındakı vəhdət hamımız sevindirir. Hesab edirik ki, bütün bunlar ölkəmizin gələcək inkişaf perspektivlərinə müsbət təsir göstərən mühüm amillərdir.

– Azərbaycan hazırda öz inkişafının postneft dövrü adlanan yeni mərhələsinə qədəm qoymağdadır. Bununla bağlı ölkə Prezidenti yaxın gələcəkdə ciddi siyasi və iqtisadi islahatların həyata keçirilməsini önəmli vəzifə kimi qeyd etmişdir. Sizcə, Azərbaycan postneft dövrünü xarakterizə edən ə